

proposta didàctica

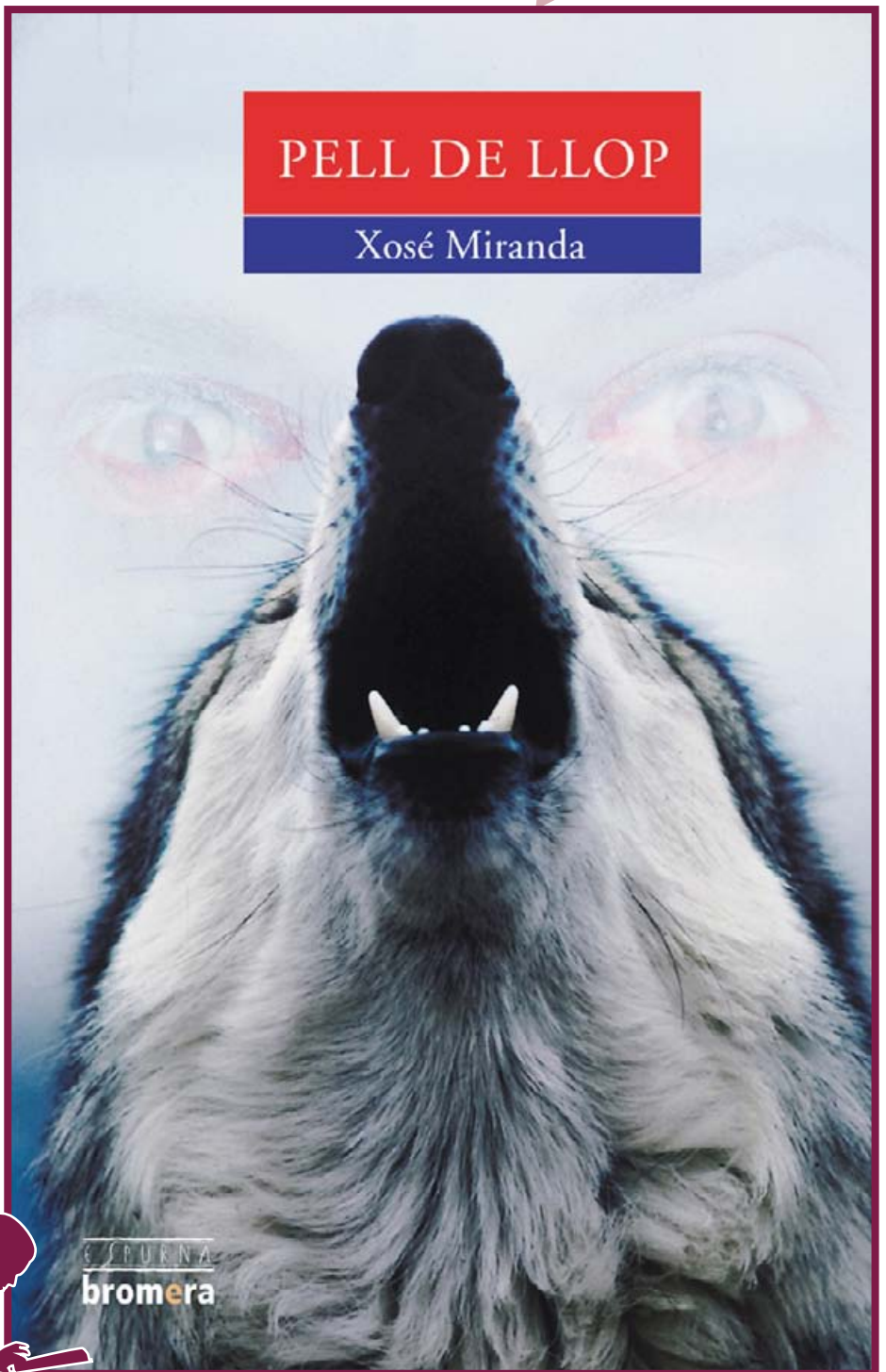
propostes didàctiques elaborades per Xavier Mínguez

PELL DE LLOP

Xosé Miranda

www.bromera.com
edicions

bromera

ES PURNA
bromera

P E L L D E L L O P

DESCRIPCIÓ

Autor: Xosé Miranda

EDICIONS BROMERA / ALZIRA, 2009

Col·lecció: «Espurna», 69

Format: 130 × 205 mm, 112 pàgines

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre

Edat: a partir dels 14 anys

Xosé Nóvoa emprén l'aventura de la seua vida en acompanyar son pare, Fulxencio, a caçar el llop més gran i perillós de la contornada. Aquest llop, blanc d'acord amb algunes veus, o negre, segons altres informadors, devora les ovelles dels habitants d'Incio i, fins i tot, es rumoreja que s'ha menjat un parell de xiquets i una xiqueta que pasturava el bestiar.

A través d'aquest viatge iniciàtic, Xosé coneixerà Ana i Aurora, dues belles però misterioses germanes amb qui aprendrà el verdader sentit de la llibertat i l'amor.

Xosé Miranda (Lugo, 1955) és un dels autors gallecs més coneguts en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil. Entre altres obres ha publicat: *Lúa e vos nubeiros*, *Feitizo*, *Aventures do Coello Federico*, *Ariadna* i *Pell de llop*, que va meréixer el Premi Merlín i que és la seua primera obra traduïda a la nostra llengua. En la seua obra destaca la inserció i la recuperació de la literatura de tradició oral en les seues diverses manifestacions.

ACTIVITATS PRÈVIES A LA LECTURA

1. Com a activitat prèvia pot partir-se del títol per a plantejar una pluja d'idees en què s'aporten diferents expectatives entorn de l'argument. Una vegada finalitzada la lectura, poden comparar-se les premisses originals amb l'argument del llibre.
2. Segons planteja el títol, una de les claus del llibre és el llop. Actualment, els temes relacionats amb la naturalesa no solen ocupar les preferències adolescents, per la qual cosa probablement no posseïsquen massa informació sobre aquests animals. Es pot acudir a l'aula d'informàtica amb l'objecte de seleccionar informació referent als llops. Posteriorment es posa en comú i el grup aula selecciona uns punts fonamentals de treball. Aquests es reparteixen entre els distints grups per a l'elaboració d'un breu dossier que serà exposat a l'aula. L'activitat finalitza amb la confecció d'un mural en què s'incloga tota la informació seleccionada.
3. Relacionat amb l'activitat anterior, pot plantejar-se un col·loqui sobre la caça indiscriminada d'animals per a l'obtenció de la seua pell o altres elements. Com a pas previ, cal haver dut a terme una tasca de documentació guiada pel docent.
4. El relat es mourà posteriorment entre el mite, la llegenda i la superstició popular, per la qual cosa resultarà útil aclarir aquests conceptes prèviament. Pot plantejar-se una taula redona amb torn d'intervencions obert per a tot el grup en què es comp-ten diverses experiències personals respecte de possibles llegendes a la seua ciutat o als llocs d'estiueig, i aprofitar aquest debat per a definir cada un dels termes amb exactitud.

ACTIVITATS DURANT LA LECTURA

1. Durant la lectura podria suggerir-se la recerca de llegendes transmeses de generació en generació o, en un sentit més ampli, mostres de la tradició oral a través d'entrevistes i consultes a iaïos/es, coneguts, etc. Aquestes es poden arregar i depositar en la carpeta de materials de l'aula. Posteriorment, es poden organitzar exposicions en què cada alumne/a o grup de treball presente a la resta els fruits de la seua labor. L'activitat pot resultar molt gratificant per al grup si prèviament s'introdueixen nocions de dramatització i fins i tot, si es planteja directament com un treball de lectura i/o representació davant del grup.

2. Relacionada amb l'activitat anterior, i connectant amb les activitats prèvies, pot efectuar-se una investigació al voltant dels mites i llegendes més coneguts de l'entorn o dels pobles més pròxims. De manera més extensa, la labor de documentació pot estendre's a la història de la literatura. En aquest sentit, la mostra paradigmàtica potser seran les *Llegendes valencianes* de Víctor G. Labrado.
3. També resultaria interessant la documentació sobre les llegendes urbanes. Segurament l'alumnat en coneix nombroses mostres, però potser no és capaç d'identificar-les com a tals. Igualment interessant resultaria la recopilació d'aquestes en una carpeta de materials a disposició de l'aula, d'acord amb un model de fitxa de buidatge proporcionat pel docent en què s'inclou la transcripció de la llegenda arreplegada, i les diferents variants d'aquesta.
4. Com a tasca de creació pot apuntar-se la confecció d'una llegenda, en la qual poden convergir elements mitològics, fantàstics, reals, etc.
5. Una tasca suggeridora per a l'alumnat pot ser la selecció d'alguna pel·lícula en què apareguen mites i llegendes populars per a analitzar el tractament que aquestes reben. De forma més concreta, pot centrar-se l'activitat en l'elecció d'alguna pel·lícula.
6. Una altra mostra de la literatura oral són els embarbussaments. Pot efectuar-se una recopilació dels coneguts pel grup classe, que s'ampliarà com en el cas anterior, mitjançant la consulta a familiars, coneguts, etc.
7. En els nivells inferiors de secundària pot realitzar-se un concurs de pronunciació d'embarbussaments en què cada grup proporcionarà el material. En grup reduït confeccionen una sèrie de quartilles amb els embarbussaments que han de pronunciar els altres equips el més ràpidament possible. Es pot determinar que la primera ronda no siga eliminatòria i un nombre màxim de rondes, per exemple cinc, perquè l'activitat resulte més dinàmica. En les següents rondes van retirant-se els alumnes que vagen fallant. En acabar les rondes establides, guanya el grup que més alumnes tinga encara.
8. A l'inici del relat, Xosé exposa de manera resumida la genealogia de la seua família. Una activitat atractiva per als alumnes seria la confecció del seu arbre genealògic. D'aquesta manera, consultarien les famílies i coneixerien gran part dels seus orígens i història personal.

9. El llibre s'ubica en un entorn rural en què el sector primari constitueix la base de l'economia. Pot investigar-se sobre les diferents formes de subsistència i les professions relacionades amb el predomini de cadascun dels sectors laborals. Aquesta investigació enllaçarà amb l'anàlisi de la societat espanyola actual, caracteritzada per l'eminent predomini del sector terciari i la seua comparació amb la resta de països.
10. En aquest entorn rural hi ha una clara divisió entre rics i pobres, fins al punt de determinar les relacions personals. Pot resultar il·lustratiu recordar alguns fragments com el següent:
- «—Han de disculpar, tant vosté com el seu pare, l'actitud de mon pare i de la meua germana —em va dir la jove—. Són coses que vénen de fa temps. És que la meua germana es parla amb un xic de Foilebar i el meu pare no hi està d'acord. Li ha prohibit que parle amb ell, però ella no li fa cas. I això, i les opinions de la meua germana, el fan enfadar de veritat. Perquè ja sap vosté com són les coses: és un xic molt pobre, que no té res, i el meu pare no consentirà de cap manera que es comprometen.» (Pàg. 42.)
11. Després de llegir el fragment, pot desenvolupar-se un col·loqui en què s'invite l'alumnat a establir una comparació entre el que llig i la vida real, sempre amb atenció de no endinsar-se en conflictes individuals. Suggerim algunes pautes:
- El llibre se situa en una època recent. Creus que reflecteix una situació real? Per què?
 - Aquesta història d'amor es veu truncada per les diferències econòmiques entre les seues famílies. Creus que en l'actualitat el nivell econòmic en què es naix determina el futur d'una persona? En quin sentit?
 - Com a contrapunt pot comentar-se l'altra història d'amor, açò és, la relació de Xosé i Aurora que culmina en boda gràcies a la posició socioeconòmica del pare d'aquesta:
- «—No aniràs a Àfrica —em va prometre—. Hem de buscar la manera d'impe-dir-ho. El meu pare té influències i si s'han de pagar diners...» (Pàg. 100.)
12. El senyor Laureano Saco és el sacerdot del poble, figura important en aquests entorns rurals. De fet, l'autor opta per titular un capítol precisament amb aquest ofici: el rector. Podem proposar a l'alumnat una investigació de camp, en la qual consulten els seus pares i iaïos sobre aquesta figura i la rellevància que té.
- A partir de la posada en comú pot debatre's sobre la importància de la religió i la influència de la religió catòlica a Espanya, i més concretament en ambients rurals.

13. Si el grup es trobara motivat, pot ampliar-se l'activitat a la recerca de referències literàries en què es verifiqui aquesta influència. Com a variant, el docent pot oferir una selecció de fragments d'obres representatives per a comentar-les posteriorment (Delibes o Zola són bones referències). Aquestes poden estar relacionades amb el currículum i el tema que s'estiga explicant en l'aula. En cas contrari, proposem centrar l'atenció en la literatura finisecular, amb *Els sots feréstecs* com a mostra paradigmàtica.
14. Si bé el relat no pot qualificar-se de realista, sí que ofereix algunes claus contextu- als per a tractar-lo en l'aula. Un tema no explotat totalment és el servei militar i l'obligatorietat dels xicots joves d'incorporar-se a files. En el relat, el nuvi d'Ana és enviat al Marroc i en un cert punt, Xosé pensa que a ell també l'enviaran allí. Pot proposar-se un comentari dels següents fragments, pertanyents a dues converses mantingudes entre Xosé i Ana en dos moments diferents de la novel·la:
- «—El xic que festeja la meua germana, l'envien al Marroc —em va dir, sense més preàmbuls.
- »—Sí, i a mi, probablement, també.
- »—Ho sent molt.
- »—És inevitable. Amb uns pocs diners em podria deslliurar, pagant.
- »—Això sí que és terrible. Hi ha qui es pot escapar. Sempre ho han de pagar els mateixos.» (Pàg. 57.)
- «—No aniràs a Àfrica. Allà maten els joves. Siga com siga, no hi has d'anar. Et quedaràs amb mi. Seràs el meu home. Casem-nos » (Pàg. 101.)
15. Si es té accés a l'aula d'informàtica pot realitzar-se una investigació sobre el ser- vei militar espanyol durant el passat segle, l'objecció de consciència o els diversos motius adduïts per a l'exempció. El fruit de la recerca es pot plasmar en un treball que seria exposat al grup classe per a comentar-lo i extraure'n conclusions. Es pot plantejar una minienquesta al professorat masculí del curs perquè contenen les seues experiències.
16. La llibertat és concebuda de formes diferents pels personatges, tal com reflecteixen les actuacions finals d'Ana i Aurora. Pot proposar-se una taula redona sobre la llibertat, sempre a partir d'una labor de documentació prèvia. Si es planifica amb antelació poden exposar-se diferents modalitats de la llibertat i la seua regulació constitucional, des de la llibertat d'expressió fins a les llibertats individuals.

ACTIVITATS POSTERIORES A LA LECTURA

1. Potser l'ordenació cronològica de les accions ha suposat algun problema per a la comprensió del text. Arran de l'activitat anterior o independentment d'aquesta, pot treballar-se l'ordenació dels esdeveniments a partir de fragments concrets de l'obra.

Se seleccionen escenes representatives del llibre i es reparteixen en forma de carta en grup reduït. Els alumnes han de decidir si els esdeveniments de la seua carta succeeixen abans o després que els dels seus companys, i després ordenar-les. Una vegada ubicats tots els paràgrafs en l'ordre que es considere correcte, s'exposa al grup classe per fer-ne el comentari i la possible esmena d'errors.

Finalment, es refà la lectura del llibre a partir de tots els fragments repartits entre els grups.

2. El relat es clou poèticament en la dèbil frontera entre la realitat i la ficció, per la qual cosa potser alguns alumnes troben algunes dificultats en la comprensió. Podem simplement sol·licitar una explicació escrita o oral del final de la història i discutir-la posteriorment amb el grup.

3. Podem requerir a l'alumnat una resolució diferent de la història, bé en grup xicotet o de manera individual. Posteriorment es llegiran els nous finals i es premiarà el més votat amb una distinció literària.

4. El relat no proporciona prou notes temporals per a una datació cronològica precisa, tal com correspon a la creació d'una atmosfera entre la realitat i la ficció. En grup reduït es reflexiona entorn d'aquest esborrament de límits temporals, la seua significació i funció en el relat i es redacta un breu text explicatiu.

5. El llibre s'ambienta en un entorn rural, per la qual cosa pot debatre's sobre el conegut binomi poble-ciutat, explicant diferències i semblances entre ambdós entorns. A continuació se sol·licita de l'alumnat una breu composició en què comente de forma raonada les seues preferències per a viure.

6. Els personatges en una obra literària solen actuar per un motiu concret. De vegades, aquest es revela de manera clara però en altres ocasions, ha de deduir-se de les accions. Una bona manera per a descobrir les motivacions internes de cada personatge i, fins i tot, d'entrenament vital per a comprendre les actituds de les persones del nostre entorn, podria ser suggerir la formulació de preguntes del tipus: Per a què...? O per què...?

7. En grup reduït es redacta una llista breu de preguntes d'aquest tipus, com per exemple per què apareix el llop? O per què desapareix el llop? Les preguntes de cada grup s'exposen oralment per tal que les responga la resta de grups. El grup que siga capaç d'explicar correctament més preguntes guanya el concurs.
8. Una opció interessant per a descobrir els personatges, reflexionar sobre les seues actituds i comprendre la lectura, seria trobar i explicar com són els personatges principals del llibre llegit a través de la indumentària de cada un d'aquests, del seu aspecte físic i dels seus sentiments.
9. Per a inaugurar el diàleg es pregunta: qui són els personatges més importants d'aquest llibre? A continuació, en grup xicotet, es confecciona una llista dels personatges en què es dividisquen en principals i secundaris, de manera raonada. Una vegada determinats els personatges, l'alumnat ha de descriure'n l'aspecte físic i la indumentària. A continuació reflexionen sobre el seu possible significat. Finalment, s'aprofundeix en els sentiments demostrats al llarg de la història i les seues diferents actituds. En aquest punt, ha d'evitar-se el típic esbós maniqueu de bons i dolents.
10. Una de les claus del text radica en l'enfrontament entre dues concepcions de la dona radicalment oposades; la primera, subjugada a una figura masculina de l'autoritat de la qual mai podrà desprendre's, enfront d'una altra noció basada en la igualtat i la llibertat de decisions. Servisca com a punt de partida el comentari del fragment següent: «—Va ser el nostre pare. Ens va maleir perquè opina que les dones no tenen per què ser com els homes. Va dir que si volíem ser com els homes era millor que fórem com llops. Que si volem parlar, menjar i estimar com els homes, ser lliures per a córrer i per a decidir, que fórem com llops. Que mai no estaríem cansades de viure lliures en la muntanya, de menjar amb la boca plena i d'udolar inútilment a la lluna, que és una manera de dir que només fem això quan parlem.» (P. 99.)
11. Després de llegir el fragment, pot oferir-se un col·loqui en què es compare aquesta concepció amb la vida real. Podem suggerir preguntes com: creus que en l'actualitat persisteixen actituds com la del senyor Eduardo? T'has sentit en alguna ocasió menyspreat/da per ser home o dona? En algun moment la teua condició femenina o masculina t'ha suposat alguna millora o desavantatge?
12. Es pot també demanar la redacció d'una breu biografia prenent el paper d'Ana i una altra amb el paper d'Aurora. Aquestes biografies han de presentar diferències i semblances, tal com són els caràcters de les dues germanes.

QÜESTIONARI

1. Explica la relació del títol amb l'argument del llibre. Et pareix adequat? Quin títol hauries triat tu? Per què?
2. Des del teu punt de vista, qui són els protagonistes de la història? I els secundaris? Per què? Descriu-los breument.
3. Quin és el teu personatge favorit? Indica'n les característiques i explica per què t'agrada més que els altres.
4. Com està narrada la història? Per què creus que l'autor ha optat per aquest tipus de narrador? Què pot aportar al llibre?
5. En quina època se situa el llibre? Creus que podria ocórrer una història semblant en els nostres dies? Per què?
6. Podries explicar el final de la història? Què t'ha paregut? L'hauries acabada d'una altra forma? Comparteix la teua pròpia resolució del conflicte.
7. T'ha agradat el llibre? Per què?

Propostes didàctiques referides al llibre
Pell de llop (ISBN: 978-84-7660-980-4)

© Edicions Bromera, SL
Apartat de correus 147 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Xavier Mínguez, 2009

Fulxencio i el seu fill Xosé tenen fama merescuda de bons caçadors, i per això els criden de molts pobles per a matar llops. En aquesta ocasió acudirán a la crida dels veïns d'Incio, amb l'encàrrec de caçar un llop enorme que alguns diuen que és blanc, i uns altres, negre; una bèstia que s'ha menjat dos xiquets i una pastoreta que acompanyava el seu ramat. A Incio, coneixerán la bellesa inquietant de les germanes Ana i Aurora i s'enfrontaran a les urpes d'un animal que no té por ni de l'home ni del foc.

Xosé Miranda (Lugo 1955), poeta i narrador, ha estat guardonat amb alguns dels premis literaris més importants i s'ha erigit com un dels valors més sòlids i amb més projecció de la literatura gallega actual. *Pell de llop*, guardonada amb el Premi Merlín, és la seua primera obra traduïda a la nostra llengua.

ESPURNA
bromera

978-84-7660-980-4

9 788476 609804

www.bromera.com
edicions

bromera

